

Kunst sætter tanker i gang

Den sudanesisk fødte tegner Khalid Albaih mener, at kreativitet og værdighed hænger sammen. Han tegner satiriske kommentarer til international politik, ikke mindst til undertrykkende regimer i den arabiske verden.

Af Mai Rasmussen

Han er i New York Times og på Al-Jazeera og CNN – og da Timbuktu Fonden holdt minikonference om aktivisme, ytringsfrihed og samtale var han også i København: Khalid Albaih, sudanesisk født satiretegner og stærkt optaget af at kommentere og diskutere global politik ved hjælp af sine streger.

På konferencen i København fortalte han om sit arbejde og den styrke, som kunst har i hans øjne, når det drejer sig om at diskutere og måske endda forandre samfund.

"Kunst kan få dig til at tænke over tingene," siger Khalid Albaih i en pause i dagens konferenceprogram.

"Mange gange lægger man måske ikke mærke til, hvad en tegning eller et andet kunstnerisk udtryk fortæller en. Det er måske blot en del af hverdagens bagtæppe. Men når man så en dag bider mærke i for eksempel en tegnings budskab, så bliver man påvirket og inspireret. Det er ganske vist en langsom proces i forhold til at skabe forandring, men alt mulig anden forandring går også langsomt," siger han.

Selv er Khalid Albaih en af de tegnere, som med deres pen har illustreret og kommenteret omvæltningerne i Nordafrika og Mellemøsten kendt som det arabiske forår. Han er for eksempel kendt for sin nærmest profetiske tegning af en knyttet hånd med en strittende langfinger. Hver finger er udsmykket med det flag. På den strittende langfinger er det Tunesiens flag, og den ledsagende tekst lød, *The rest will follow (De andre kommer senere, red.)*. Tegningen blev til, da omvæltningerne i Tunesien netop var begyndt og før aktivister i de øvrige lande var begyndt at gå på gaden.

Tegningen med den strittende langfinger er en af de mere direkte i Khalid Albaihs bog. Andre er betydeligt mere subtile og kritiserer diktatorer og uretfærdigheder uden at være forsimplede eller grove i hverken udtryk eller budskab.

"Det er både en udfordring og en gave at arbejde med satiretegning i den del af verden, som jeg kommer fra. Min og andres ytringsfrihed har anderledes vilkår end for eksempel en europæisk tegner. På den ene side skal vi være forsigtige, når vi taler eller tegner politisk, fordi repressalier er almindelige. På den anden side giver netop den udfordring på de gode dage mine tegninger et ekstra *twist*, fordi jeg altid må være kreativ for at komme ud med mit budskab uden at blive hentet af politiet fem minutter senere," siger han.

Khalid Albaih er født i Sudan i en politisk centralt placeret familie, hvor onklen var præsident i en overgangsregering. Han voksede op i fædrelandet og i Rumænien, hvor hans far var ambassadør. Og nu bor han i Qatar, "af politiske og økonomiske årsager," som han siger.

Det internationale liv sætter sit tydelige udtryk i hans arbejde. Begivenheder i de arabisktalende dele af verden fylder godt i hans arbejde, men hans tegninger kommenterer også Putin og Trump – for eksempel Trumps soveværelse, hvor en FBI-agent åbner klædeskabet, og dér står Putin – Brexit, fransk præsidentvalg, *fake news*, livsfarlig sejlads på Middelhavet, EU's asylpolitik og selvglæde på sociale medier.

"Jeg bliver sommetider kaldt 'aktivist'. Det studsede jeg over de første mange gange, og det gør det egentlig stadig. Jeg gør bare, hvad jeg føler, at jeg *må* gøre. Men da nogle af mine tegninger gik viralt, kunne jeg selvfølgelig godt se, at jeg er en del af noget, som ikke bare er min egen, personlige vrede og frustration."

En af de tegninger, som er blevet kopieret og gengivet både online og på vægge og mure, er en simplificeret portræt af Mubarak. Teksten er på arabisk, hvor et par små tegn forandrer ordet 'Egypten' til ordet 'insistere' med reference til, at den tidligere egyptiske præsident holdt fast i sin magtposition til trods for folkets protester.

Den blev, som Albaihs andre arbejder, offentliggjort online, men stilistisk ligner den en stencil, og sådan er den også blevet brugt – som en skabelon, der nemt kan gengives med pensel eller spraydåse. Tegningen er for eksempel blevet fotograferet i Kairo på tiden for de store demonstrationer.

"Det er sjovt at følge med i, hvordan en tegning kan bevæge sig i verden, og jeg kan kun bifalde, at andre bruger min tegninger," siger Khalid Albaih, der udgiver sine streger med såkaldt åben Creative Common-licens, der tillader, at de bliver kopieret, ændret, bearbejdet og spredt vidt og bredt.

Den åbne indstilling til copyright går i Albaihs tilfælde hånd i hånd med hans ønske om at skabe diskussion om magt og identitet.

"For mig at se er kreativitet en definerende del af det at være menneske. De regimer, som jeg og andre protesterer imod, knuser menneskers værdighed. Kreativitet er præcis det modsatte. Det er troen på forandring, og det er vejen til at vokse som et værdigt menneske."

"Jeg er nok født idealist. Beklageligvis, er jeg lige ved at sige, for jeg ved godt, at jeg kan komme på kant med myndigheder og magthavere. Min mor spørger mig jævnligt, hvorfor jeg gør, som jeg gør. 'Du bekymrer dig for mennesker, der ikke engang bekymrer sig for sig selv,' siger hun. Jeg er ikke enig. Hvis jeg tegner en overfyldt gummibåd på Middelhavet, så tegner jeg *netop* mennesker, som bekymrer sig for sig selv og for deres børn. Ingen begiver sig ud på så farlig en rejse, hvis de ikke virkelig bekymrer sig. De søger den værdighed, som regimerne i deres hjemlande har taget fra dem," siger Khalid Albaih.